

Öğretmen Ve Yöneticilerin İlkokul Ve Ortaokullardaki Rehberlik ve Psikolojik Danışma Servislerinin Çalışmalarına İlişkin Görüşleri

Prof. Dr. Kemal KAYIKÇI
Ümran TURAN

Özet

Türkiye’de eğitim sistemindeki uygulamalar incelendiğinde, sistemin daha çok öğrencilerin akademik başarısına odaklandığı görülmektedir. Oysa eğitimin amacı öğrencinin yalnızca başarısını yükseltmek değildir. Milli Eğitim Temel Kanunu’nda öğrencinin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda uygun bir mesleğe yönltilmesi; sağlıklı ve dengeli bir beden ve ruh yapısına sahip bireyler yetiştirilmesi hedeflenmektedir. Ancak bu hedefin gerçekleşmesi sağlıklı işleyen bir rehberlik servisi ile mümkündür. Bu araştırmanın amacı, rehber öğretmen ve diğer öğretmenler ile okul yöneticilerinin ilk ve ortaokullardaki rehberlik servislerine ilişkin görüşlerini inceleyerek daha etkin bir işleyiş için öneriler sunmaktır. Nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji çalışması deseninde yapılan çalışmada çalışma grubu, amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan ölçüt örnekleme yöntemine göre seçilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 2016-2017 eğitim öğretim yılında Antalya il merkezinde bulunan üç ilçesindeki on iki okulda görevli ilk veya ortaokullarda görev yapan toplam on bir okul yöneticisi (müdür veya müdür yardımcısı), on altı rehber öğretmen, on sekiz sınıf öğretmeni oluşturmuştur. Veriler görüşme ve doküman analizi yoluyla elde edilmiştir. Araştırma sonucuna göre, araştırmaya katılan öğretmen ve yöneticilerin büyük çoğunluğu rehberlik servislerinin çalışmalarının amaçlarını gerçekleştirdiğini belirtmişlerdir. Bununla beraber bazı öğretmenler rehber öğretmenlerin kendilerini diğer öğretmenlerden soyutladıklarını belirtirken, bazı okul müdürlerinin kendilerini görevleri olmayan işleri yapmaya zorladıklarını ve rehberlik servislerine uygun mekan ve donanım sağlamadıklarını, okul müdürlerinin rehberlik hizmetleri hakkında bilgi sahibi olmadıklarını, iş yüklerinin fazla olduğunu ve rehber öğretmen sayılarının yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Araştırma sonucunda rehber öğretmen sayılarının artırılması, okul müdürlerinin rehberlik konusunda bilgilendirilmesi, okul paydaşları arasında rehberlik konusunda işbirliğinin teşvik edilmesi için çalışmalar yapılması önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Okul rehberlik servisi, Psikolojik danışma, Öğretmenler, Okul Yöneticileri, Sorunlar.

The Views Of Teachers And School Administrators About The Work Of Guidance And Psychological Counseling Services In Primary And Secondary Schools

Abstract

When examining applications in the education system in Turkey, the system seems to focus more on students' academic success while the purpose of education is not only to increase the success of students. Guiding the student to an appropriate profession in line with his / her interests and abilities in the National Education Basic Law; it is aimed to raise individuals with a healthy and balanced body and spirit. However, the realization of this goal is possible with a well-functioning guidance service. The aim of this study is to examine the views of counselors, teachers and school administrators about guidance services in primary and secondary schools and to offer suggestions for a more effective functioning. In the study conducted in the phenomenology study design, one of the qualitative research methods, the study group was selected according to the criterion sampling method, which is one of the purposeful sampling methods. The study group of the study

consisted of eleven school administrators, sixteen counselor teachers, and eighteen classroom teachers working in elementary or secondary schools in three districts in Antalya in 2016-2017 academic year. The data were obtained through interviews and document analysis. According to the findings of the research, the majority of the teachers and administrators participated in the study stated that the guidance services fulfilled the aims of their work. However, while some teachers stated that counselor teachers isolate themselves from other teachers, some school principals forced them to do jobs that were not their duty, they did not provide suitable space (room) and equipment for guidance services, school principals did not have information about guidance services, their workload was excessive and the number of guidance teachers was insufficient. As a result of the research, it is suggested that studies should be carried out to increase the number of counselors, to inform school principals about guidance and to encourage cooperation among school stakeholders on guidance services.

Keywords: School Guidance Services, Psychological Counseling, Teachers, School Administrators, Problems.

Giriş

Türk Eğitim sistemindeki uygulamalar dikkate alındığında, öğrencilerin neredeyse birinci sınıftan itibaren test soruları çözmeye zorlandığı ve aldıkları sınav notlarıyla eğitimin her kademesinde kategorize edildiği, dolayısıyla Türkiye’de eğitim sisteminin büyük ölçüde akademik başarıya odaklandığı söylenebilir. Halbuki, eğitimin amacı sadece öğrencinin akademik başarısını yükseltmek değildir. Milli Eğitim Temel Kanunu’nun eğitimin genel amaçları arasında “*İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak; böylece bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak; öte yandan milli birlik ve bütünlük içinde iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk Milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmaktır*” (MEB, 1973). Aynı kanunun üçüncü maddesinde de bütün bireylerin ilgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri ve davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlıkları kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmasını sağlamak eğitim sisteminin amaçları arasında yer almaktadır. Yine aynı Kanunda yer alan yöneltme ilkesine göre *Fertler, eğitimleri süresince, ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde ve doğrultusunda çeşitli programlara ve okullara yöneltilerek yetiştirilirler. Milli eğitim sistemi, her bakımdan bu yöneltmeyi gerçekleştirecek bir şekilde düzenlenir. Yöneltilmede ve başarının ölçülmesinde rehberlik hizmetlerinden(...) yararlanır.* Bu yönüyle rehberlik hizmetleri modern eğitimin gereğidir. Türkiye’de okullarda Rehberlik ve Psikolojik Danışma (RPD) hizmetleri 31213 sayılı Resmî Gazetede yayınlanan Millî Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği (2020) çerçevesinde yürütülmektedir. Bu yönetmeliğin amacı, Türk Millî Eğitiminin genel amaçları çerçevesinde “*eğitimde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri; kendini tanıyan, kendine sunulan eğitsel ve mesleki fırsatları değerlendirebilen, sorumluluk alabilen bireyler yetiştirilmesini ve bireylerin toplum içinde sağlıklı bir şekilde yaşamlarını sürdürebilmeleri için sosyal duygusal, akademik ve kariyer gelişimlerini desteklemektir*” şeklinde ifade edilmektedir (MEB, 2020).

Çağdaş okul anlayışında okulun merkezinde öğrenci yer almaktadır. Dolayısıyla okulda sunulan rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri büyük bir önem taşımaktadır. Psikolojik danışma hizmetleri ise rehberlik hizmetlerinin içinde yer alır ve onun özünü oluşturur” (Çetinkaya, 2009:27). Okullarda öğrenci kişilik hizmetleri içinde kendine özgü bir faaliyet grubu olan rehberlik hizmetleri, doğrudan bireyi hedef alan ve bireye yardımcı amaç edinen etkinliklerdir. Psikolojik danışma faaliyetleri de kişiye yardımcı hedefleyen, rehberlik hizmetleri içinde yer alan, farklı yöntem, teknik ve beceri gerektiren psikolojik yardım hizmetlerini içermekte (Gündüz, 2008:202), bireyin karar verme ve problem çözme ihtiyaçlarını karşılayarak gelişim ve uyumunu sürdürmesine yardımcı olmak amacı ile bireyle yüz yüze kurulan psikolojik yardım ilişkisi olarak tanımlanmaktadır (Gibson ve Mitchell, 1990, Akt. Yeşilyaprak, 2013:27).

Okullarda rehber öğretmene en büyük katkı ve desteği okul yöneticileri sağlamalıdır; öğrencinin kendisini tanımasında en büyük rolün rehberlik servislerinin üstlendiği varsayılırsa, okul müdürü tarafından desteklenmiş ve iş birliği halinde olunan bir okulun rehberlik hizmetinin de etkili ve verimli olması kaçınılmaz bir sonuç olur. Bu durum da direkt olarak öğrenci mutluluğunu; okula ve kendine duyduğu güveni; dolaylı olarak ise okulun akademik başarısını etkileyerek artırır. Dolayısıyla, okul yöneticilerinin rehber öğretmenle iş birliği ve iletişimi büyük önem arz etmektedir. *“Okul yöneticileri okuldaki RPD çalışmalarını için gerekli olan fiziksel olanakları sağlamalı ve bu hizmetlerin yaygınlaşması için gerekli desteği vermelidir”* (Girgin, 2004:17). Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) rehberlik hizmetlerinin işleyişini desteklese de okul yöneticilerinin aktif katılımı olmazsa bu hizmetlerde başarıya ulaşılamayacağı düşünülmektedir. Gelişim alanlarına göre rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri, RPD (Rehberlik ve Psikolojik Danışma) hizmetleri yönetmeliğinin(2020) 6.maddesine göre üç alandan oluşmaktadır. Sosyal duygusal gelişim alanı; bireyin kendini tanıması, var olan yönleriyle kendini kabul etmesi ve geliştirmesi, duygularını fark etmesi, düzenlemesi ve yönetebilmesi, başkalarını anlaması ve kabul etmesi, kişiler arası sağlıklı ilişkiler geliştirmesi için gerekli bilgi, tutum ve davranışları edinebilmesi, karar vermesi, hedefler oluşturabilmesi ve hedeflerine ulaşmak için çaba göstermesi, kişisel güvenliğini sağlayabilmesi, aile ve toplumsal değerlere duyarlılık göstermesini sağlar, akademik gelişim alanı; bireyin öğrenim gördüğü okula ve okulun çevresine uyum sağlaması, okul ve sınıf kurallarını benimsemesi, okula aidiyet duygusu geliştirmesi, akademik çalışmalarında devamlılık, sorumluluk duygusu ve hayat boyu öğrenme gibi kazanımlar ve son olarak kariyer gelişim alanı ise bireyin ilgi, yetenek, değer ve kişilik özelliklerini tanıması, mesleki seçenekleri fark etmesi, mesleklerin gerektirdiği nitelikler ile kişisel özellikleri arasında bağ kurması, mesleklere yönelik olumlu tutum geliştirmesi, kariyer gelişimi açısından önemini fark etmesini içeren gelişim alanları gibi alanlardır. Yine aynı yönetmeliğin öğretim kademelerine göre rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri (Md.7) incelendiğinde, okul öncesi dönemde; çocuğun kendini tanıması, sosyalleşmesi, özgüven geliştirmesi, sınırlarını keşfetmesi, okula uyum sağlaması ön plandayken; ilkököl kademesinde öğrencinin okula öğrenmeye yönelik olumlu tutum geliştirmesi, öğrenmeyi öğrenmesi ve özgüven geliştirmesi öne çıkmaktadır. Ortaokul kademesinde öğrencinin arkadaşlık ilişkisi kurma ve geliştirme, karar verme, sorumluluk alma ve ilgi, yetenek ve kişilik özelliklerini fark ederek meslek seçimi konusunda üst öğrenim kurumlarına yönelmesi; ortaöğretim kademesinde ise, öğrencinin bireysel özelliklerini değerlendirip sağlıklı bir kimlik oluşturması, ergenlik dönemindeki değişimlere uyum sağlaması, sistemli ve planlı çalışma alışkanlığı kazanması, kariyer hedefleri doğrultusunda üst öğrenim, meslek ve iş alanlarına yönelmesi amaçlanmaktadır(MEB, 2020).Bazı yazarların (Camadan ve Sezgin,2012; Erkan, 2001;Güven, 2009; Karip ve Köksal, 1999; Kuzgun, 2000; Kuzgun, 2009; Meşeci, Özcan vd., 2007; Şahin, 2010; Ültanır,2003)da belirttiği gibi okul rehberlik hizmetlerinin okuldaki başarısı öğretmen, yönetici veli ve öğrencinin işbirliği ve iletişim içerisinde çalışmasına bağlıdır. Rehberliğin iş birliği içerisinde yapılması aynı zamanda rehberlik hizmetlerinin yürütülmesi ile ilgili temel ilkelerden birisi olup Milli Eğitim Bakanlığının ilgili yönetmeliğinde de rehber öğretmenlerin okul paydaşlarıyla uyum ve işbirliği içerisinde rehberlik hizmetlerini yürüteceği hükme bağlanmıştır (MEB, 2020). Herkesin rehberlik hizmetleri ile ilgili paralel görüş ve algıya sahip olması, hizmetlerin etkililiğinde önemli bir rol oynamaktadır.

Rehberlik servislerinin çalışmalarına ilişkin Türkiye’de çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Güven’in (2009:175) araştırmasına göre; çoğu okulda rehber öğretmen sayısının azlığı ve yokluğu, evrak işlerine fazla zaman harcanması, her şeyin kâğıt üzerinde kalması, sınıf rehberlik programının uygulanmasındaki eksiklikler, rehber öğretmenlerin alan bilgisi ve becerisinde eksiklik, öğrencilerin sorunları için yeterli çözüm üretilmemesi, rehber öğretmenlere görevlerinin dışında işler yüklenmesi, okul rehberlik servislerinin fiziki donanım eksikliği, okul yönetiminin rehberliğin önemini ve amacını yeterince kavrayamaması gibi durumlar rehberlik servislerinin işleyişini olumsuz etkilemektedir. Okul müdürlerinin okul rehberlik hizmetlerine yönelik algılarının araştırıldığı bazı çalışmalarda ise (Ametea ve Clark, 2005; Başaran, 2008; Erözkan, 1997; Ünal, 2004; Zalaquett, 2005) okul müdürlerinin bu hizmetlere yönelik olumlu tutumlara sahip oldukları ve psikolojik danışmanlarla işbirliği içerisinde oldukları görülmüştür. Bununla birlikte bazı çalışmalarda (Deniz, 1993; Güvenç, 2001; Onur, 1997; Özabacı, Sakarya ve Doğan, 2008; Özdemir, 1991; Teker, 2003) ise okul müdürlerinin okul rehberlik hizmetleriyle ilgili yeterince bilgi sahibi olmadıkları ve psikolojik danışmanlarla yeterince işbirliği içerisinde olmadıkları saptanmıştır.

Çağdaş okulun amaçlarını gerçekleştirilmesinde büyük rol oynayan okul RPD hizmetlerinin etkili ve

verimli bir işleyişe sahip olması, öğrenci hakkında sağlıklı ve düzenli bir şekilde toplanmış bilgiler edinilmesine ve aynı zamanda öğrencinin kendini tanıyarak, ilerde isabetli bir meslek seçimi yapmasına da katkı sağlar. Meslek seçimi ya da rehberlik servislerinin öğrencileri mesleğe yönlendiren çalışmalarını ile ilgili olarak okullarda yapılan rehberlik hizmetleri ile bireyin anaokulundan lise eğitiminin sonuna kadar kendisini tüm yönleriyle (beceri, ilgi, istek, yatkınlık, kişilik, yeterlilik veya yetersizlikleri vb. gibi) tanıması amaçlanmaktadır (Çivilidağ, 2013: 78). Ne var ki, rehberlik saatinin okul programlarına zaman zaman dahil edilmesi, zaman zaman çıkarılması, psikolojik danışma ve rehberlik alanında meslek kimliğinin gelişmesi adına bir talihsizliği, MEB adına ise bir çelişkiyi ifade ettiği düşünülmektedir. Türkiye'deki mesleki yönlendiren metotlarına ilişkin olarak Akan ve Çelik'in (2014:69) rehberlik çalışmalarının amacının okul aile iş birliği içerisinde öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor gelişimlerinin göz önüne alınarak ilgi ve yeteneklerinin farkında olmalarını ve yaşamlarıyla ilgili kararlar alabilmesini sağlayarak öğrencileri özelliklerine uygun alanlara yönlendirmek olduğu ifade edilmiştir. Öğretmenlerin yönlendiren yönergesinin uygulanmasındaki eksiklikler ve aksaklıklar hakkındaki cevapları incelendiğinde; sınıf mevcudunun fazla olması, fiziki alt yapının yetersizliği, ailelerin ve öğrencilerin yeterince bilgilendirilmemesi, sürekli öğretmen değişiminden dolayı yönlendirenin objektif olarak yapılamamasından kaynaklanan aksaklıklar olduğu söylenebilir.

Güler (2007:55) ilköğretimde yönlendiren yönergesi uygulamalarının rehber öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda incelenmesine ilişkin çalışmada; öğrencilerin ilgi, yetenek ve kişilik özelliklerini yeteri kadar tanımadan karar verdikleri, anne ve babaların yönlendiren konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları, yönlendiren çalışmalarında hazırlanan raporların herhangi bir bağlayıcılığının ve yaptırımının olmaması, okullarda bu çalışmaların formalite gibi algılanmasına neden olduğu, yönlendirmede en önemli kriter olarak akademik başarı dikkate alındığı, öğretmen ve yöneticiler için ilköğretimde mesleki rehberlik ve yönlendiren çalışmaları konusunda bilgi eksiklikleri olduğu ve yönlendiren çalışmalarının ilköğretim 8. sınıfın ikinci yarısında ağırlık kazandığı gibi benzer sonuçlara varmıştır. Bunun yanında Rehberlik ve Araştırma Merkezi personel sayısındaki yetersizlik ve etkili çalışmama, öğrenci kararlarındaki anne-baba tutumları, sınav sonuçları ve okulların özelliklerinin etkisi, öğrencilerin sadece belli mesleklere ve okullara yönlendirilmesi ve yönergenin üzerinde ciddiyetle durulmaması gibi aksaklıklardan söz edilebilir (Akan ve Çelik, 2014:69). Yukarıda belirtilen araştırma sonuçları ve görüşlere paralel olarak Turan ve Kayıkçı (2019:21) tarafından yapılan çalışmada, okulun yukarıda belirtilen rehberliğe ilişkin görevlerini yerine getirmede yetersiz kaldığı ve öğrencilerin ilgi istidat ve kabiliyetleri doğrultusunda meslek seçmelerine yardım etmesi beklenen okulların, öğrencilerin meslek seçiminde yeterince etkili olmadığı ve aile, öğrenci, arkadaş grubundan sonra ancak dördüncü sırada öğrencinin meslek seçiminde etkili olduğu saptanmıştır.

I Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, okul rehberlik servislerinin anlamı ve işlevine ilişkin öğretmen ve yöneticilerin görüşlerinin belirlemek ve ayrıca yönetici ve öğretmenler ile okul rehberlik servisi çalışanları olan rehber öğretmenlerin görüşlerine göre rehberlik servisinin çalışmalarında yaşanan sorunları tespit etmek; bu sorunlara bilimsel bulgulara dayalı olarak çözüm önerileri sunmaktır. Araştırma, yönetici, sınıf ve branş öğretmenleri ile rehber öğretmenlerin rehberlik servisine ilişkin algılarını belirleyerek bu algıları olması gerektiği hale getirmek için önerilerin geliştirilmesi ayrıca tespit edilen sorunların çözüm önerilerinin sunulması rehberlik servislerinin etkili işleyişi açısından önem taşımaktadır.

Yukarıda belirtilen amaçlara ulaşmak için aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. İlk ve ortaokullarda görev yapan öğretmen ve yöneticilere göre, okul rehberlik servisleri ne anlam ifade etmektedir?
2. İlk ve ortaokullarda görev yapan öğretmen ve yöneticilerinin, okul rehberlik servislerinin işlevine ilişkin görüşleri nelerdir?
3. İlk ve ortaokullarda görev yapmakta olan öğretmen ve yöneticilerin okul rehberlik servisinin çalışmaları ile ilgili olarak karşılaştıkları sorunlar nelerdir?
4. İlk ve ortaokullarda görevli rehber öğretmenlere göre, rehberlik servislerinin işleyişi ile ilgili karşılaşılan sorunlar nelerdir?

Yöntem

Çalışma nitel araştırma modellerinden fenomenoloji desende gerçekleştirilmiştir ve nitel araştırma yöntemine dayalı olarak görüşme tekniği kullanılmıştır. Görüşme yönteminin tercih edilmesinin nedeni araştırmanın gerçekleştirildiği doğal ortamı anlamaktır. Araştırma örnekleminde yer alanların, araştırma konusu hakkında bilgi, duygu ve düşüncelerini aktif olarak açıkladığı, yaşam öyküsünü anlattığı veri toplama tekniği, görüşme olarak adlandırılır. Görüşmenin amacı, katılımcıların iç dünyalarına erişerek onların özgün bakış açılarının belirlenmesidir. *“Görüşme, araştırılan konu hakkında bireyin yaşanmışlıkları, farklı deneyimleri, tutumları, düşünceleri, niyetleri, yorumları, zihinsel algıları ve tepkileri gibi gözlenemeyen bilgilere ulaşılmasına olanak sağlar”* (Bengtsson, 2016:10; Seidman, 2006:12).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2016-2017 eğitim öğretim yılında Antalya il merkezinde bulunan Muratpaşa, Kepez ve Konyaaltı ilçelerindeki 12 okulda görevli ilk veya ortaokullarda görev yapan toplam 11 okul yöneticisi (müdür veya müdür yardımcısı), 16 rehber öğretmen, 18 sınıf öğretmeni oluşturmuştur. Çalışma grubu, amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan ölçüt örnekleme yöntemine göre seçilmiştir. *“Bu tür örneklemede araştırmacı kimlerin seçileceği konusunda kendi yargısını kullanır ve araştırmanın amacına en uygun olanları örnekleme alır”* (Balçı,2013:104). Bu araştırmada katılımcılar belirlenmeden önce araştırmacı tarafından bir ölçüt listesi oluşturulmuştur. Katılımcıların belirlenmesinde ölçüt olarak, rehberlik servisi olan ilk veya ortaokulda çalışıyor olmak, o okulda en az üç yıl çalışmış olmak, sınıf veya branş öğretmeni olmak, rehberlik servisi çalışanı olmak gibi kriterler dikkate alınmıştır. Katılımcılar belirlenirken görüşme yapmayı kabul etme ve katılmaya istekli olma durumu da göz önünde bulundurulmuştur.

Araştırmaya katılan rehber öğretmen, sınıf ve branş öğretmenleri ile ilkököl ve ortaokul yöneticilerinin demografik özellikleri Tablo 1a’da verilmiştir.

Tablo 1a. Araştırmaya Katılanların Demografik Özellikleri

Değişkenler	Düzy	Rehber Öğretmen	Sınıf veya branş Öğretmeni	Yönetici Sayı	Toplam	%	
Cinsiyet	Kadın	9	13	8	30	67	
	Erkek	7	5	3	15	33	
	Toplam	16	18	11	45		
Yaş	yaş	25-30	3	3	-	6	13
		31-40	5	9	7	21	47
	yaş	41 yaş - üstü	8	6	4	18	40
		Toplam	16	18	11	45	
	Kıdem	yıl	7-10 yıl	4	3	3	10
11-20			9	11	6	26	58
21 yıl - üstü			3	4	2	9	20
Toplam			16	18	11	45	

Tablo1a. 'ya göre araştırmaya katılan rehber öğretmen, sınıf öğretmeni ve okul yöneticilerinin cinsiyetlerine göre dağılımı incelendiğinde toplam 45 katılımcının 30'unun(%67) kadın ve 15'inin(%33) erkek olduğu görülmektedir. Katılımcıların %47'sineyakını 31-40 yaş aralığında; %40'ı ise 41 yaş üstüdür. Yine katılımcıların kıdemlerine bakıldığında ise %58'i 11 yıl ve üstü %22'sinin 7-10 yıl; %20'sininde 21 yıl ve üstü kıdeme sahip oldukları görülmektedir.Tablo1b 'de ise yapılan doküman analizi sonucu elde edilen araştırma yapılan okulların, okulda öğrenim gören öğrenci, görev yapan rehber öğretmen mevcudu ve rehber öğretmen başına düşen öğrenci sayıları verilmiştir.

Tablo1b. Araştırmaya Katılan Okulların Öğrenci Sayısı ile Görevli Rehber Öğretmen Sayısına İlişkin Veriler

Kodlar	Okuldaki Öğrenci Mevcudu(yaklaşık)	Görevli Rehber Öğretmen	R. Öğretmen Başına Düşen Öğrenci
İ01	780	2	390
İ02	950	2	475
İ03	1200	1	1200
İ04	700	2	300
İ05	790	2	395
OO1	1200	2	600
OO2	700	2	350
OO3	1000	2	500
OO4	1300	3	430
OO5	870	2	435
OO6	910	3	300
OO7	1100	2	550

Tablo1b 'de 2016-2017 eğitim öğretim yılına ait araştırmaya katılan okulların öğrenci sayıları ile görevli rehber öğretmen sayılarına ilişkin karşılaştırma verilmiştir. Bu tabloyu incelediğimizde araştırmaya katılan 5 ilkokuldan 4'ünde 2'şer rehber öğretmenin görev yaptığını buna rağmen rehber öğretmen başına düşen öğrenci sayısının ortalama 450 civarında olduğu görülmektedir. Bir ilkokulda ise görev yapan yalnızca bir rehber öğretmen olduğu ve kendisine 1200 öğrenci düştüğü yine saptanmış olup; bu sayının ilgili yönetmelikte geçen, olması gereken öğrenci sayısının dört katı olduğu saptanmıştır. Yukarıdaki tabloyu ortaokullar açısından incelediğimizde, araştırmaya katılan 7 ortaokulda ise 2'şer rehber öğretmenin görev yaptığı görülmektedir ancak, tablodaki ilkokullarda olduğu gibi ortaokullarda da rehber öğretmen başına düşen öğrenci sayısının ortalama 400-420 civarında öğrenci ile normalin üstünde seyrettiği görülmektedir.

I Verilerin Analizi

Araştırma sürecinde yapılan görüşme metinleri üzerinde verilerin kodlaması yapılmış ve her araştırma sorusuna yanıt olabilecek veriler kendi içinde gruplandırılmıştır. Bu aşama verilerin betimsel analizidir. Kavramsal çerçeveye uygun olarak kodlar oluşturularak frekansları belirlenmiştir. Katılımcılar İ01,Ö01,İR2,OR2,OY2,İY2...şeklinde kodlanmışlardır. Bu çalışmada katılımcılardan elde edilen verilerin çözümlenmesinde içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. "Betimsel analizde özetlenen ve yorumlanan veriler, içerik analizinde daha derin bir işleme tabi tutulur ve betimsel bir yaklaşımla fark edilmeyen kavram ve temalar bu analiz sonucu keşfedilir" (Yıldırım ve Şimşek, 2013:259).

Araştırmanın dış geçerliliğini artırmak için araştırma süreci ve bu süreçte yapılanlar ayrıntılı bir şekilde açıklanmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda, araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama aracı, veri toplama süreci, verilerin çözümlenmesi ayrıntılı olarak verilmiştir. Araştırmanın iç güvenilirliğini artırmak için, katılımcılardan elde edilen bulguların tamamı yorum yapılmadan doğrudan verilmiştir. Ayrıca görüşmede elde edilen veriler üzerinde araştırmacılar ayrı ayrı kodlamalar yapmış ve kodlamalar karşılaştırılarak tutarlık oranı (Kappa değerleri) hesaplanmıştır. Araştırma için elde edilen Kappadeğeri.925'tir. "Kappa değerinin arasında .81 ile 1.00 arasında olması ise mükemmel bir uyum olduğu şeklinde yorumlanmaktadır" (Landisve Koch, 1977:165).

Bulgular

İlk ve ortaokullarda görev yapan öğretmen ve yöneticilere göre, okul rehberlik servislerinin anlamına ilişkin bulgular tablo 2'de sunulmuştur.

Görüşler	Öğretmenler	Yöneticiler	f
1.Bana göre rehberlik servisi okulun en önemli birimlerinden biridir. Çok yararlı buluyorum.	İÖ1,İÖ10 OÖ2,OÖ3,OÖ4,OÖ6	İY4,OY1,OY3, OY4,OY5,OY4	12
2.Bizim yetersiz olduğumuz durumlarda bize destek olmaktadır.	İÖ1, İÖ4,İÖ9, OÖ2		4
3.Bazen kendim için bile rehberlik servisinden yararlanıyorum.	İÖ1 ,OÖ2,OÖ3		3
5.Rehberlik servisi anlamsız ve yarsız bir bölüm.	İÖ2		1
6.İş birliğinden uzak ve okuldan soyut bir birim.	İÖ2		1
7.Rehberlik servisi öğrencilere seçenek sunan ve yönlendiren bir kılavuzdur.	İÖ3,OÖ3,OÖ4,OÖ6,OÖ8	İY4,OY1,OY2,İY6	9
8.Öğrencinin kendisini tanımaya ve gelişimine yardımcı olur.	İÖ3,OÖ4,OÖ6,OÖ8	İY4, OY1,OY2,İY6	8
9.Bize, çocuklara ve ailelerine yol gösteriyor.	İÖ4,İÖ9,İÖ10,OÖ3,OÖ8		5
10.Çocukların kural olmadan rahatlıkla mutluluk ve sıkıntılarını paylaştıkları yerdir.	İÖ5,İÖ6,İÖ9 OÖ1,OÖ4,OÖ5		6
11.Öğrencilerin kendi aralarında sorun olduğunda başvurdukları bir yerdir.	İÖ7		1
12.Rehberlik Servisi biz sınıf öğretmenlerinin de parçası olduğu bir yerdir.Rehberlik servisi öğrenci ve öğretmene psikolojik destek sağlar.	İÖ9,İÖ10,OÖ1,OÖ3,OÖ8	İY3	6
13.Öğrenci – öğretmen-veli koordinasyonunu sağlayan bir yapıdır.	OÖ1,OÖ3,OÖ6,OÖ7,OÖ8	İY2,İY3,İY6 ,OY2, OY4, OY5, İY5, OY1	13

Tablo2. İlk ve ortaokullarda görev yapan öğretmen ve yöneticilere göre, okul rehberlik servislerinin ifade ettiği anlama ilişkin görüşler

Tablo2’de İlk ve ortaokullarda görev yapan öğretmen ve yöneticilere göre, okul rehberlik servislerinin ifade ettiği anlama ilişkin görüşleri incelendiğinde, katılan öğretmen ve yöneticilerin 13’ünün öğrenci –öğretmen ve veli koordinasyonunu sağlayan bir yapı olduğunu; 12’sinin rehberlik servislerinin önemli ve okul için çok yararlı birimler olarak ifade ettikleri; 9 katılımcının rehberlik servislerinin öğrenciler için kılavuz olarak nitelendirdiği görülmektedir. Yine tabloda yalnızca 1 öğretmenin rehberlik servisini yararı olmayan, işbirliğinden uzak bulunduğunu ve kendisi için bir anlam ifade etmediğini belirtmiştir. Aynı şekilde rehberlik servislerini 1 öğretmenin öğrencilerin yalnızca sorunları olduğunda başvurdukları bir yer olarak tanımlarken, 5 öğretmen ise kendilerine, aile ve öğrencilere yol gösteren bir birim olarak tanımladığı görülmektedir.

Tablo2’de sunulmuş olan ilk ve ortaokullarda görev yapan öğretmen ve yöneticilerin, okul rehberlik servislerinin anlamına ilişkin görüşlerinden bazılarını aşağıda yer verilmiştir. Katılımcı öğretmen ve okul yöneticileri rehberlik servislerinin kendileri için ifade ettikleri anlam ve tanım ifadelerini şu şekilde belirtmişlerdir:

İÖ1: “Rehberlik servisi okulun en önemli birimlerinden biridir. Her ne kadar tecrübeli olsam da benim gücümün yetmediği noktalar olabiliyor ve bazı öğrencilerim için rehberlik servisinden destek talep ediyorum. Hatta bazen kendim için bile yaralanıyorum.”

İÖ2: “Şu an benim için çok büyük bir anlam ifade etmiyor. Rehberlik servisi öğrencilere yardımcı olmuyor. Sınıf öğretmenleri olarak memnun değiliz. Rehber öğretmen kendini soyutluyor, okulda çok görünmüyor ve işbirliğinden uzak duruyor.”

OÖ6: “Rehberlik ölçme-değerlendirme, öğrenci gelişimi ve başarı takibi gibi çok geniş çalışma alanı olan bir meslektir.”

İÖ9: “Öğrenciye ulaşmanın en güzel yoludur. Rehberlik Servisi biz sınıf öğretmenlerinin de parçası olduğu bir yerdir”

OY4: “Rehberlik servisi çok önemli bir birimdir. Rehberlik servisi öğrencinin ailesi ile aramızdaki iletişimi sağlıyor, birçok sorunu çözüyor. Ayrıca Rehberlik servisinde donanım ve olanaklar hedeflenen düzeydedir.”

İY3: “Rehberlik Servisi biz sınıf öğretmenlerinin de parçası olduğu bir yerdir. Rehberlik servisi öğrenci ve öğretmene psikolojik destek sağlar.”

İlk ve ortaokullarda görevli öğretmen ve yöneticilerin rehberlik servisinin işlevlerine ilişkin bulgular tablo 3’te sunulmuştur.

Görüşler	Öğretmenler	Yöneticiler	f
1.Sınıf Öğretmenleri öğrencilere yetmediği zaman yardımcı oluyor.	İÖ1,İÖ5,İÖ6 OÖ2,OÖ3,İÖ10,İÖ9	İY1, İY2,OY3	10
2.Öğrencileremeslek ve iş tanıtımları yaparak bilinçli tercih yapmalarına katkı sağlıyor.	İÖ1, OÖ1, OÖ3	OY1,OY2,OY5	6
3.Öğrencilere ilgi ve yetenekleri doğrultusunda meslek seçiminde yardımcı oluyor.	OÖ1, OÖ3	OY1, OY2	4
4.Öğrencileri üst öğrenim kurumlarına hazırlamaktadır	İÖ1, OÖ3	OY1, OY2, OY5	5
5.Özel öğrenciler ve uyum sorunu yaşayan öğrencilerle yakından ilgilenip öğretmenlerle ortak çalışıyorlar.	İÖ1, İÖ4,İÖ9, İÖ10, İÖ2,OÖ6,OÖ8,OÖ2,OÖ3,OÖ4	OY3,OY5, İY1 İY3,İY4	15
6.Parçalanmış aileleri, çocukları hakkında bilinçlendirmeye çalışmaktadır.	İÖ2,OÖ6,OÖ8,OÖ2,OÖ3,OÖ4	OY3, OY5, İY1 İY3, İY4	14

7.Öğrencileri tanımak amacıyla çeşitli testler uyguluyorlar	İÖ1, İÖ3, OÖ1,OÖ3		4
8. Okulda yapılacak olan rehberlik çalışmalarını planlıyorlar.	İÖ3, OÖ1, OÖ3		3
9.Öğrencilerin karşılaştıkları sorunları çözmeye yol gösteriyor.	İÖ3, İÖ10,İÖ7, OÖ1,OÖ7		5
10. Özellikle sınav kaygısı taşıyan öğrenci ve velilere sınav zamanına az süre kala onları bilinçlendirerek seminerler verilmektedir.	İÖ4,İÖ5,İÖ6,İÖ7,İÖ9, İÖ10,OÖ3,	İY1, İY4, OY1,OY2,OY5	12
11.Disiplin ve devamsızlık, mezuniyet törenleri ve yıllık hazırlığı gibi durumlarda konularında idareye yardımcı oluyor.	OÖ1	OY1,OY2,OY5	4
12.Rehberlik servisi okul paydaşları ile öğrenciler arasında daha sağlıklı iletişim kurulması konusunda köprü görevini yürütüyor.	İÖ3, İÖ7, İÖ8, İÖ9,İÖ10,OÖ1,OÖ4	İY1,OY3	9
13.İhmal ve istismar riski taşıyan öğrenciler ve aileleriyle sağlıklı ilişkiler kurarak önlemler alınmasını sağlıyor.	İÖ8, İÖ9, İÖ10, OÖ1	İY1, OY3	6

Tablo3'te ilk ve ortaokullarda görevli öğretmenlerin ve yöneticilerin rehberlik servisinin işlevlerine ilişkin görüşleri incelendiğinde,15katılımcı öğretmen ve yöneticinin özel eğitime gereksinim duyan öğrenciler ve parçalanmış ailelerle ilgilendiklerini; katılımcı 12 öğretmen ve yöneticinin rehberlik servisinin sınav zamanlarına az zaman kala sınav kaygısı taşıyan öğrenci ve ailelere seminerler verdiğini; katılımcıların 10'unun bazen sınıf öğretmenlerinin yetersiz kaldığı durumlarda onlara destek olduklarını ifade etmişlerdir. Aynı şekilde tabloya bakıldığında 7 öğretmenin öğrencilere zamanında müdahale ettiğini ifade ettikleri; 6 yöneticinin ise rehberlik servisinin ihmal ve istismar riski taşıyan öğrencileri tespit ettiğini ve önlemler aldığını ifade etmişlerdir.

Tablo3'te ilk ve ortaokullarda görev yapan öğretmen ve yöneticiler, rehberlik servislerine ilişkin görüşlerini servisin işlevleri açısından şu ifadelerle açıklamışlardır:

İÖ4:“Çocuklarla ilgili bir sorunla karşılaştığımızda başvurabileceğimiz hem çocuklara hem ailelere yardım eden hem de bize yol gösteren bir yer aklıma geliyor. Okulumuzun rehberlik servisi ailelere eğitimler veriyor.

OÖ1:“Disiplin ve devam-devamsızlık konularında idareye yardımcı oluyor. Karşılaştıkları sorunları çözmeye yol gösteriyor. Öğrencilerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda meslek seçiminde yardımcı oluyor.”

İY3: “Rehberlik servisini çok yararlı buluyorum. Rehberlik servisi öğrenci ve öğretmene psikolojik destek sağlar; gelişim ve değişime önem vermektedir. Dersleriyle ilgili sorunlar yaşayan öğrencilere destek olmaktadır.”

İY4: “Rehberlik servisi, öğrencinin kendisini tanımaya, gelişimine yardımcı olmaktadır. Sağlıklı bireyler yetiştirmede rehberlik servisi çok önemlidir. Öğrencilerin, ilgi -yetenek ve gizil güçlerini ortaya çıkarmada yardımcı olur.”

OY1: “Sınav sistemleri hakkında hangi bölümden hangi meslek gruplarının tercih edilebileceği konularında öğrencilere rehberlik yapmaktadır. Öğrencilere meslek ve iş tanıtımları yapıp onları üst öğrenim kurumlarına hazırlamaktadır. Ayrıca mezuniyet törenleri ve yıllık hazırlığı gibi durumlarda okul idaresine destek olmaktadır.”

İY1: “Rehberlik Servisi, Sınıf öğretmenin tespit ettiği sorunlu öğrenciye kolaylıkla ulaşmaktadır. Parçalanmış aileler, çocukları hakkında bilinçlendirilmeye çalışılmaktadır. “

OY5: “Rehberlik Servisi, Okul- aile- öğrenci işbirliğine katkı sağlamakta. Öğrenci aileleriyle sürekli görüşmeler yapmaktadır. Öğretmenlere ve öğrencilere yönelik seminerler vermektedir.”

İlk ve ortaokullarda görev yapmakta olan öğretmen ve yöneticilerin okul rehberlik servisinin çalışmaları ile ilgili olarak yaşadığı sorunlara yönelik bulgular tablo4'te verilmiştir.

İlk ve Ortaokullarda Görev Yapmakta Olan Öğretmen ve Yöneticilerin Okul Rehberlik Servisinin Çalışmaları ile İlgili Olarak Yaşadığı Sorunlara Yönelik Bulgular			
Görüşler	Öğretmenler	Yöneticiler	
1.Rehber öğretmen başına düşen öğrenci sayısının fazla olması ve rehber öğretmenlerin sayısının yetersiz olması.	İÖ1,İÖ5,İÖ6,OÖ2 , OÖ3,OÖ4,OÖ5,OÖ6, OÖ7,OÖ8,İÖ9	İY2,İY3,İY4,İ Y5,OY2,OY3,OY4,0 Y5	9
2.İş yükü fazlalığından yeterince zaman ayıramama	OÖ3,OÖ4,OÖ5,O Ö6, OÖ7,OÖ8,İÖ9	İY5,OY2, OY3,OY4,OY5	2
3.Fiziki ortam ve olanakların yetersizliği	İÖ1,İÖ5,İÖ6,OÖ2 ,OÖ6,OÖ7,OÖ8,İÖ9	İY5,OY2,OY 3,OY4,OY5	3
4.Rehberlik servisinin uygulama envanterlerinin yetersizliği nedeniyle öğrencileri tam olarak tanıyamaması	OÖ6		
5.Bazı öğretmen ve idarecilerin rehberlik servisini benimsememesi ve önemsememesi	İÖ1, OÖ2	OY1,OY4,İY 3, İY4,OY3	
6.Okul yöneticilerinin Rehber Öğretmenin görev ve sorumlulukları hakkında yeterli bilgi sahibi olmaması	İÖ1, OÖ2	İY4,OY3	
7.Rehberlik servislerine gönderilen öğrenciyi sınıfa geri getirip, öğretmene yapması gerekeni sıralaması	İÖ2		
8.Rehberlik servisiyle hiçbir sorun yaşanmamaktadır, uyum içinde çalışılmaktadır.	İÖ3, İÖ4, İÖ7, OÖ1	İY1, İY2,OY1, OY3	
9. Genel olarak rehber öğretmenin diğer öğretmenlerden uzak durması ve okulda çok görülmemesi	İÖ2,İÖ5,İÖ6		
10.Öğretmen, öğrenci, aile ve idarecilerin rehberlik servisi ile iş birliği yapmaması ve ailelerden yeterli desteğin gelmemesi	İÖ5,İÖ6, OÖ6,OÖ7	İY1,İY5,OY2, OY3,OY4,İY3	0
11.Rehber öğretmenlerin, özel eğitime muhtaç öğrenciler hakkında yetersiz olmaları	İÖ5, İÖ6		

Tablo 4'te ilk ve ortaokullarda görev yapmakta olan öğretmen ve yöneticilerin okul rehberlik servisinin çalışmaları ile ilgili olarak yaşadığı sorunlar incelendiğinde, 19 öğretmen ve yöneticinin ortak en büyük sorunun rehber öğretmen başına düşen öğrenci sayısının fazla olması ve rehber öğretmenlerin sayısının yetersiz olması, iş yükü fazlalığı, fiziki ortam ve donanımın yetersizliği olarak görülmektedir yine tabloya bakıldığında 10 öğretmen ve okul yöneticisinin ortak sorunu, öğretmen-öğrenci ve aile işbirliğinin sağlanamaması ve ailelerden yeterli desteğin gelmemesi olarak görülmektedir. Çalışmaya katılan 8 yönetici ve öğretmenin ifade ettikleri ortak görüşün ise rehberlik servisiyle hiçbir sorun yaşamadıkları ve uyum içinde çalıştıklarıdır. 7 katılımcı yönetici ve öğretmenin ise ortak sorununun, okul yöneticilerinin rehber öğretmenin görev ve sorumlulukları hakkında yeterli bilgi sahibi olmamasını ifade ettikleri görülmektedir. Yalnızca 1 öğretmen ise rehberlik servisi ile yaşadığı sorunu rehberlik servislerine gönderilen öğrenciyi sınıfa geri getirip, öğretmene yapması gerekeni sıralaması olarak ifade etmiştir.

İlk ve ortaokullarda görev yapmakta olan öğretmen ve yöneticilerin okul rehberlik servisinin çalışmaları ile ilgili olarak yaşadığı sorunlara yönelik bulgular tablo4'te yer almıştır. Öğretmenler ve yöneticiler bu görüşleri şu şekilde ifade etmişlerdir:

İÖ2: "Genel olarak rehber öğretmen, öğretmenlerden uzak duruyor ve okulda çok görülüyor, odasında oturup mesai saatinde gidiyor. Rehberlik servisine gönderilen sorunlu öğrenciyi sınıfa geri getirip, 'ben konuştum bir daha yapmayacak ya da böyle şeyler normal' diyerek öğretmene yapması gerekeni sıralıyor ve tüm sorumluluğu ona bırakıyor."

İÖ5: "Rehberlik çalışmaları amacına kesinlikle ulaşmıyor. Öğretmen, öğrenci, aile ve idareci olarak tam işbirliği içerisinde olunmuyor."

OÖ2: "Bazı öğretmen ve öğrenciler rehberlik servisi konusunda yeterli farkındalığa sahip değiller hatta rehber öğretmeni tanımıyorlar. Bazı öğretmen ve idarecilerin rehberlik servisini benimsemediklerini ve önemsemediklerini düşünüyorum."

OÖ6: "Rehberlik servisinin uygulama envanterlerinin yetersizliği nedeniyle öğrencileri tam olarak tanıyamadığını düşünüyorum. Rehberlik Servisini öğrencilerin takibi, derslere ve okula uyumları gibi konularda yetersiz buluyorum. Ayrıca ebeveyn eğitime de yeterince yer verilmiyor."

İÖ6: "Rehber öğretmen başına düşen öğrenci sayısı çok fazla ve rehber öğretmenlerin sayısı yetersiz. 1200 kişilik bir okulda yalnızca bir rehber öğretmenin olması öğrencileri tanıması ve sorunları çözmesinde büyük bir engel olduğunu düşünüyorum. Özel eğitim gerektiren öğrenciler hakkında da yeterli bilgiye sahip değil."

OÖ8: "Rehberlik servisi dönem başında yıl sonuna kadar yapacağı tüm çalışmaları programlamıyor, öğretmen ve öğrencilere zamanında duyurulmuyor ya da rehberlik planları eksik yapılıyor. Öğrenci servisten nasıl faydalanacağını bilmiyor ve istediği an kapısını çalıp kendisini anlatamıyor."

OÖ5: "Rehber Öğretmenlerden beklenti çok yüksek; sadece çocukların sorunlarına çözüm bulmakla kalmıyorlar zaman zaman ebeveynler arasındaki ilişkilere de şahit olup çözüm bulmaya çalışıyorlar."

OY3: "Rehber Öğretmenler önceki görev yaptığım okulda okul idaresinin bir parçasıymış gibi görülüyordu. Müdür yardımcısıymış gibi çalışma alanına girmeyen konularda evrak, toplantı vb. gibi idari işlerde çalıştırılıyor, çok fazla görev yüklenebiliyordu. Bu durum da onların kendi görevlerini yapamaz hale getiriyordu."

İY1: "Okulumuzda rehberlik servisinin iyi çalıştığını yönetimle uyum ve işbirliği içinde olduğumuzu düşünüyorum. Rehber Öğretmen görev ve sorumluluklarının bilincinde olduğu için şimdiye kadar herhangi bir sorunla karşılaşmadık."

İY5: "Rehberlik ders saatlerinin kaldırılması öğrencileri tanınmamasına ve onların meslek seçimi, ilgi, yetenekleri açısından bilgi sahibi olmalarına engel olmaktadır. Rehber öğretmenlerin görüşme yapması gereken öğrenci sayısının fazla oluşu her öğrenciye vakit ayıramamasına sebep olmaktadır."

İY6: "Yapılacak yıllık rehberlik etkinliklerinin güncellenmemiş olması yaşadığımız sorunlardan birisi. Verilen eğitim konuları bazen öğrencilerin ilgisini çekmeyecek nitelikte olabiliyor."

İY4: "Okul rehberlik servislerinin liseye giriş sınavlarına, lise öğrencisinin üniversiteye giriş sınavı ve sonraki tercih dönemlerinde öğrenciye yeterli faydayı sağlayamadıklarını ya da bu görevden kaçıklarını düşünüyorum. Okul rehberlik servisleri bu alanda görevlerini yeterince yerine getirmemektedir. Diğer bir sorun ise Rehber öğretmenler eğitim fakültelerinde 'siz okulun memuru ya da hizmetlisi değilsiniz' algısıyla yetiştiriliyor ve göreve başladıklarında idari işler için destek istediğimizde ret cevabıyla karşılaşabiliyoruz öyle olunca da ilişkilerimiz resmi olarak ilerliyor."

İlk ve ortaokullarda görevli rehber öğretmenlere göre, rehberlik servislerinin çalışmaları ile ilgili yaşanan sorunlara ilişkin bulgular tablo 5'te verilmiştir.

Tablo5. İlk ve ortaokullarda görevli rehber öğretmenlere göre, rehberlik servislerinin işleyişi ile ilgili yaşanan sorunlara yönelik bulgular

Görüşler	Rehber Öğretmenler	
1.Rehber öğretmen için ayrılan özel bir odanın olmaması	İR1,OR1,OR2,OR3 OR6	
2.Rehberlik Servisi görüşme odasının uygun konumda olmaması	OR1,OR2,OR3 OR6	
3.Bilgisayar, masa, yazıcı ve uygulama materyalleri gibi yönlerden odanın donanımının yetersiz olması	İR1,İR6,OR1, OR2, OR6	
4.Okul yönetiminin rehberlik servisini önemsememesi	İR1,OR2,OR3,OR6,O R9	
5. Okul yönetiminin rehberlik servisini desteklememesi, iletişim halinde ve uyum içinde olmaması	İR1,OR2,OR3, OR5,OR6,OR9	
6.Okuldaki diğer öğretmenlerin rehber öğretmenin okuldaki konumunu kıskanmaları	İR1,İR2,İR3,İR6,İR7, OR1,OR2,OR3,OR6, OR7	0
7.Öğrencilerin” sorunlu öğrenci” imajı vermemek için rehberlik servisinden uzak kalması	İR2, İR3 ,İR6, OR6	
8.Öğrencilere ulaşmakta güçlük çekilmesi.	İR6, OR1	
9.iş yükünün çok fazla olmasının, öğrenciyle birebir görüşmeyi engellemesi.	OR2,OR3,OR4,OR5,İ R6,OR7	
10.Rehber öğretmen sayısının yetersiz olması	İR6,OR3,OR4,OR5,O R7,OR9	
11.Rehberlik servisinin alanı dışındaki konularda çalışmaya zorlanması	İR6,İR7,OR3, OR5,OR6, OR9	
12. 5. 6. 7. Sınıflara rehberlik saatlerinin kaldırılmasının etkinliklere ve ölçeklerin uygulanmasına engel olması	OR4	
13. Ailelerden gelen desteğin yetersizliği	İR7 ,OR4,OR5, OR7	
14. Okul yöneticileri ve öğretmenlerin, rehber öğretmenin görev ve sorumlulukları konusunda yeterli bilgiye sahip olmaması	İR6,OR3,OR4,OR5,O R6, OR8,OR9	

Tablo 5'te ilk ve ortaokullarda görevli rehber öğretmenlere göre, rehberlik servislerinin çalışmaları ile ilgili yaşanan sorunlar incelendiğinde, en fazla katılımcı rehber öğretmenin(10) diğer branş ve sınıf öğretmenleriyle görev tanımlarında farklılık olması; kendilerine ait odalarının olmasını, derse girmiyor olmaları ve daha esnek çalışma saatlerinin olmasının aralarında kıskançlığa yol açtığını ifade ettikleri görülmektedir. Yine tabloya bakıldığında 7 rehber öğretmenin Okul yöneticileri ve öğretmenlerin, rehber öğretmenin görev ve sorumlulukları konusunda yeterli bilgiye sahip olmamalarını sorun olarak değerlendirdikleri görülmektedir. 6'şar rehber öğretmenin ise yaşadıkları sorunlar arasında rehber öğretmenin sayısının yetersizliği ve çalışma alanı konularına girmeyen işlere zorlanmasına ilişkin görüşler yer almaktadır. 2 rehber öğretmen öğrencilere ulaşmakta güçlük çektiğini ifade ederken, 4 rehber öğretmen ise öğrencilerin sorunlu olarak etiketlenmemek için rehberlik servisine gelmek istemediklerini belirtmişlerdir. Katılımcı 5 rehber öğretmenin ise kendilerine ayrılan odaların olmaması ya da odaların uygunsuz yerlerde bulunmaması, materyal açısından yetersiz oldukları ve rehberlik servislerinin okul idarecileri tarafından yeterince önemsenmediklerini ifade etmişlerdir.

Tablo 5'te rehber öğretmenlerin rehberlik servisinin işleyişi ile ilgili olarak yaşanan sorunlara ilişkin görüşlerine yer verilmiştir. Bu görüşlerden bazıları aşağıdaki gibidir:

OR1: "Rehber öğretmen için ayrılan özel bir odanın olmaması çok büyük bir sorun. Bilgisayar, masa, yazıcı ve uygulama materyalleri gibi yönlerden odanın donanımının yetersiz olmasından dolayı öğrenciyi yeterince tanıyamıyor ve onlara ulaşamıyoruz."

İR1: "Okul yönetimi rehberlik servisini önemsemiyor. Okul yönetimi rehberlik servisini desteklemiyor, iletişim halinde değil; uyum ve işbirliği içinde çalışmıyor."

İR3: "Okuldaki diğer öğretmenler rehber öğretmenin derse girmemesini, ayrı odalarının olmasını, esnek çalışma saatlerinin olması nedeniyle rehber öğretmenleri kışkırtıyorlar ve rehber öğretmenler çalışmıyor algısı yaratıyorlar."

OR3: "Okul yöneticileri sözel olarak rehberlik servislerini desteklediğini söylese de fiilen bu durum söz konusu değildir. İdare tarafından görevimiz olmayan bazı işler bize yüklenebiliyor. Örneğin; Okul yönetimi nöbet çizelgesinde biz rehber öğretmenlere de nöbet görevi verebiliyor. Nöbet tutmamız bazen öğrencilerle olan ilişkimizi zedeleyebiliyor hatta öğrencilerin ihtiyaç duyduklarında rehberlik servisine gelmesinde tereddüt yaşamasına neden oluyor. Ayrıca Rehberlik Servisi görüşme odasının idarecilerin katında olması öğrencilerin sorunlu öğrenci olduğu algısı yaratabiliyor, öğrenciler görüşme yapmak istemiyorlar."

İR6: "Okulumuzdaki rehber öğretmen sayısının yetersiz oluşu ve rehber öğretmenin evrak işlerinin yoğunluğu, iş yükünün çok fazla olması, öğrenciyle birebir görüşmelerin yapılmasını engelliyor. Okul yöneticileri ve öğretmenlerin, rehber öğretmenin görev ve sorumlulukları konusundaki eksik bilgilerinin olması da ayrı bir sorun olarak karşımıza çıkıyor."

OR6: "Okullarda akademik başarı, deneme sınav sonuçları daha öncelikli algısı olduğundan hayata hazırladığımız öğrencilerin kazanması gereken değerler geri planda kalmakta. Mesela Öğrencileri bilgilendirme amaçlı değerler eğitimi ile ilgili bir film izletmek istediğimde okul müdürümüz: 'hocam fen ve matematik gibi önemli dersler kaynar' diyebiliyor."

I Tartışma, Sonuç Ve Öneriler

İlk ve ortaokul öğretmenleri ve yöneticilerinin görüşleri okul rehberlik servislerinin anlamı bakımından incelendiğinde, görev yapan sınıf öğretmenlerinin okulda rehberlik servisinin anlamına ilişkin olarak görüşlerinin daha çok okulun en önemli birimlerinden biri olup öğretmenlere yetersiz oldukları durumlarda onlara destek veren hatta kendi özel sorunları için bile destek aldıkları, öğrencilere seçenek sunan, yönlendiren, öğretmenlerin bir parçası gibi hissettikleri bir yer olduğu görüşünde olduklarını ifade ettikleri görülmüştür. Yine aynı şekilde, öğretmenlere göre rehberlik servisleri, özel öğrencilerle yakından ilgilenip öğretmenlerle ortak çalışan, aileleri bilinçlendiren, öğrencilere zamanında müdahale eden, onları koruyan ve onları eleştirmeden önce dinleyen bir yapı olarak algılanmaktadırlar. Her ne kadar okul rehberlik servisi ile ilgili olumlu görüşler çoğunlukta olsa da rehberlik servisinin çalışmalarını yetersiz bulan bir öğretmen de katılımcılar arasında yer almıştır. Bu öğretmen, rehberlik servisi ile ilgili olarak rehberlik servisinin bir yararının olmadığını, servisin kendisi için bir anlam ifade etmediğini, rehberlik servisinin iş birliğinden uzak ve okuldan soyut bir birim olduğunu ifade ettiği saptanmıştır. Demir'in (2010:318) yapmış olduğu sınıf rehber öğretmenlerinin, rehberlik anlayışları ve rehberliğe yönelik tutumlarını çeşitli değişkenler açısından incelediği çalışmasında, sınıf öğretmenlerinin rehberlik anlayış düzeyleri ve rehberliğe yönelik tutum düzeylerinin oldukça yüksek olduğu, rehberlik anlayış düzeyleri ile rehberliğe yönelik tutum düzeyleri arasında orta düzeyde bir ilişki olduğu saptanmıştır. Bu sonuç, araştırmamızı destekler niteliktedir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenleri ile okul yöneticilerinin rehberlik servislerinin anlamı konusunda genel olarak ortak görüşte oldukları ifadeler incelendiğinde ise; okulun rehberlik servislerinin öğrenci-öğretmen-veli koordinasyonunu sağlayan bir yapıda olduğu; öğrencinin kendisini tanıması, gelişimine yardımcı olması ve öğrenciler için bir kılavuz olduğu görüşleridir. Bu sonuç genel olarak bakıldığında, rehberlik servislerinin öğretmenin ve yöneticinin açısından okulun önemli bir birimi olarak görülmesi rehberlik servisinin işlevlerini yerine getirmesine katkı sağlayıcı bir sonuç olduğu söylenebilir. Yine yöneticilerin rehberlik servislerinin anlamına ilişkin görüşlerine baktığımızda, sağlıklı bireyler yetiştirmede rehberlik servisinin çok önemli olduğunu ve öğrencilerin ilgi, yetenek ve gizil güçlerini ortaya çıkarmada yardımcı olan bir birim olarak gördüğü ortaya çıkmıştır. Aynı görüşte olan başkaca yapılmış çalışmalarla paralellik gösterdiği görülmektedir. Karataş ve Baltacı'nın çalışmasında okul müdürleri; RPD hizmetlerini yol gösterme

ve sorun çözme olarak, sınıf rehber öğretmenleri; sorun çözme, yol gösterme ve yardım olarak, öğrenciler, sorun çözme, yardım, hizmet birimi, dert ortaklığı olarak tanımlarken, okul rehber öğretmenleri; psikolojik yardım, yöneltme, seçenek sunma ve yol gösterme olarak tanımlamışlardır. Benzer şekilde Akgün (2010:480), öğretmenlerin RPD hizmetlerini; sorun çözme, Karaküçük (2010:434) müdür ve öğretmenlerin RPD hizmetlerini sorun çözme olarak tanımladıklarını ifade etmişlerdir. Bu sonuç araştırmayla da uyum göstermektedir. Benzer şekilde, Özabacı, Sakarya ve Doğan (2008:19), okul yöneticilerinin rehberlik servislerinin anlamına ilişkin görüşlerini incelediği çalışmada, araştırmaya katılan müdürlerin, her okulda bir psikolojik danışman bulunması gerektiğini, RPD servisinin sürekli bir birim olarak okulda yer almasının öğrenci gelişimi açısından yararlı olacağını düşündüklerini belirtmişlerdir. Araştırma sonucuyla paralellik gösteren başka bir çalışma olan Karataş, Şahin Baltacı(2013:453)'nın rehber öğretmenlerin, okul müdürlerinin rehberlik servisinin anlamına ilişkin görüşleri incelendiğinde, rehber öğretmenlerin çoğu okul müdürlerinin RPD hizmetlerini olumlu ve gerekli gördüğünü, bir kısmının da yardımcı ve işbirliğine açık olduklarını belirtmektedirler. Rehber öğretmenlerin çoğu, RPD hizmetlerinin yürütülmesinde okul müdürlerinin destek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Owen, Owen ve Ballestro (2009:218), okul psikolojik danışmanlarının rol ve işlevlerinin, özellikle okul müdürlerince nasıl algılandığı, psikolojik danışma ve rehberliğin işlevlerini okul için ne kadar önemli buldukları konusunun bu anlamda büyük önem taşıdığını belirtmektedirler.

İlk ve ortaokul öğretmenleri ve yöneticilerinin görüşleri okul rehberlik servislerinin işlevi bakımından incelendiğinde, araştırmaya katılan öğretmen ve yöneticilerin büyük çoğunluğunun okulda bulunan rehberlik servislerinin çalışmalarının amaçlarını gerçekleştirdikleri konusunda genel olarak fikir birliğinde oldukları tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenleri ile okul yöneticilerinin rehberlik servislerinin işlevi konusunda görüşleri incelendiğinde, okullarındaki rehberlik servislerinin özellikle sınav kaygısı taşıyan öğrenci ve velilere sınav zamanına az süre kala onları bilinçlendirerek seminerler verdiğini, sınıf öğretmenleri öğrencilere yetmediği zaman yardımcı olduğu; öğrencilerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda meslek seçiminde yardımcı olduğu; özel öğrencilerle yakından ilgilenip öğretmenlerle ortak çalıştıkları konusunda genel olarak ortak görüşte oldukları görülmüştür. Taşkaya ve Kurt'un (2010:910) yaptığı çalışmada ise, ilköğretim okullarında psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin ilköğretim okullarında yürütülen psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin yetersiz olduğu, her okulda rehber öğretmen olmamasının büyük bir eksiklik olduğunu ifade etmişler, ancak rehberlik hizmetlerinin başta öğrenciler olmak üzere, öğretmen ve veliler açısından da yararları olduğu konusunda ortak kararda buldukları görülmüştür. Okul yöneticilerinin rehberlik servislerinin işlevine ilişkin görüşleri incelendiğinde; rehberlik servisini çok yararlı bulduklarını, dersleriyle ilgili sorunlar yaşayan öğrencilere destek olduğunu, öğrencinin ailesi ile aralarındaki iletişimi sağladığını ve birçok sorunu çözdüğünü, okul- aile- öğrenci işbirliğine katkı sağladığını belirtmişlerdir. Ayrıca, rehber öğretmenin öğrenci aileleriyle sürekli görüşmeler yaptığını, parçalanmış aileleri, çocukları hakkında bilinçlendirilmeye çalıştıklarını, ayrıca mezuniyet törenleri ve yıllık hazırlığı gibi durumlarda okul idaresine destek olduklarını, öğrencilere meslek ve iş tanımları yapıp onları üst öğrenim kurumlarına hazırladıklarını belirtmişlerdir. Çivilidağ, Günbayı ve Yörük'ün (2015:589) rehberlik servislerine ilişkin çalışmasında, okul yöneticileri ile yapılan görüşmelerin sonucunda, okul yöneticilerine sorulan mesleki rehberlikle ilgili öğrencilerin ne kadar yararlandığına ilişkin soruya verilen yanıtlar incelendiğinde, yöneticilerin yarısının rehberlik servisleri tarafından yapılan çalışmalarla öğrencilerin ufkunu açtığı ve onlara meslekleri tanıttığı; yine araştırmaya katılan yöneticilerin dörtte birinin ise öğrencinin kendini tanıma faydasını gördüğünü ifade ettiği saptanmış olup bu sonucun, araştırmamızın sonucunu desteklediği söylenebilir.

İlk ve ortaokul öğretmen ve yöneticilerin rehberlik servisinin çalışmaları konusunda yaşadıkları sorunlara ilişkin görüşleri incelendiğinde, öğretmen ve yöneticilerin rehber öğretmen başına düşen öğrenci sayısının fazla olmasının bunun aksine rehber öğretmenlerin sayısının yetersiz olması, rehber öğretmenin yükünün çok olması, fiziki ortam ve olanaklarının yetersizliği ve son olarak ailelerden yeterli desteğin gelmemesi konularında ortak görüşte oldukları tespit edilmiştir. Yalnızca öğretmenlerin rehberlik servisleri ile yaşadıkları sorunları incelediğimizde, rehberlik servislerine gönderilen öğrenciyi sınıfa geri getirip, rehber öğretmenin sınıf öğretmenine yapması gerekeni sıralaması, rehberlik servisinin yıllık planında ele alınan konuların çocuğun ilgisini çekmiyor olması ifadeleri ile karşılaşırken yine bazı öğretmenlerin de özel eğitime muhtaç öğrenciler hakkında yetersiz olmaları hatta yapılan rehberlik çalışmalarının amacına kesinlikle ulaşmadığını düşündüğü

tespit edilmiştir. Okul yöneticilerinin rehberlik servisleri ile yaşadıkları sorunları incelediğimizde, rehberlik servisi ile okul idaresi arasında iletişim eksikliği yaşanması ve bazı öğretmen ve idarecilerin rehberlik servisini benimsemeyerek yöneticilerin rehber öğretmenin görev ve sorumlulukları hakkında yeterli bilgi sahibi olmamaları gibi aksaklıkların olduğu saptanmıştır. Güven (2009:175) rehberlik servislerine ilişkin çalışmasında psikolojik danışmanlarla okul müdürleri arasında iletişim yetersizliği olduğunu belirtmekte ve bunun da okul rehberlik hizmetlerini aksattığı görüşünü ortaya koymaktadır. Bu bulgu, araştırmanın sonucunu kısmen desteklemektedir. Alan yazın tarandığında, çalışmaların okul müdürlerinin psikolojik danışma ve rehberliğin rol ve işlevlerini algılamaları ile ilgili farklı sonuçlar gösterdiği görülmektedir. Okul müdürlerinin psikolojik danışmanların rol ve görevlerini iyi bilmediklerini ve onlara görevleri dışında işler yüklediklerini gösteren araştırma sonuçlarının (Erdur-Baker ve Çetinkaya, 2007; Tuzgöl-Dost ve Keklik, 2012; Yerin-Güneri, Büyükgoze-Kavas ve Koydemir, 2007) yanı sıra müdürlerin psikolojik danışmanlığı çok destekleyen tavırlar içinde olduğunu ve psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerini, okulun misyonunun gerçekleştirilebilmesi için çok önemli bulduklarını ve bu hizmetin gerekliliğini vurguladıklarını gösteren araştırma sonuçlarına da rastlanmaktadır (Owen, Owen ve Ballestro,2009:218).

Rehber öğretmenlerin, rehberlik servisinin işleyişi ile ilgili olarak yaşadıkları sorunlara ilişkin görüşleri incelendiğinde, araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin büyük çoğunluğunun okuldaki diğer öğretmenlerin rehber öğretmenin derse girmemesini, kendilerine ait odalarının olmasını, rehber öğretmenlerin esnek çalışma saatlerinin olması nedeniyle okuldaki diğer öğretmenlerin kendilerini kıskandıkları görüşünde toplandığı tespit edilmiştir. Yukarıda öğretmenlerin rehber öğretmenlerin kendini diğer öğretmenlerden yalıtıldığı yönündeki görüşlerine karşılık rehber öğretmenlerin de öğretmenlerin kendilerini kıskandıkları yönündeki görüşleri ve ayrıca yöneticilerin de rehber öğretmenlerle etkili iletişim kuramadıkları yönündeki bulgular rehber öğretmenlerle öğretmenler arasında ve ayrıca rehber öğretmenlerle yöneticiler arasında iletişim ve işbirliği sorunları olduğunu göstermektedir. Bu bulguyu destekleyen başka araştırmalar da bulunmaktadır(Bakioğlu ve Gayık Asyalı, 2005; Can, 2010; Karaküçük, 2010). Oysa okul rehberlik hizmetlerinin başarısı ancak okul rehberlik hizmetlerinin okul rehberlik servisi, okul yönetimi ve öğretmenlerin işbirliği içerisinde çalışmasına bağlıdır. Okul rehberlik hizmetlerinin yürütülmesinde okul paydaşları arasındaki bu işbirliği eksikliğinin rehberlik hizmetlerinin etkililiğini düşürdüğü söylenebilir. Rehber öğretmenlerin karşılaştıkları diğer sorunların ise, okul yönetimi açısından bakıldığında, rehberliğe ilişkin olumsuz tutum içerisinde olması ve uyum içinde çalışmaması, çalışma alanına girmeyen konularda çalışmaya zorlanması, okul yöneticileri ve öğretmenlerin rehber öğretmenin görev ve sorumlulukları konusundaki eksik bilgilerinin olmaları sorunları saptanmıştır. Kendileri açısından bakıldığında ise, her rehber öğretmen için ayrılan özel bir odanın olmaması, odanın olması durumunda ise uygulama materyalleri yönlerden odanın donanımının yetersiz olması, rehber öğretmen sayısının az olması buna rağmen iş yükünün fazla olması; öğrenci açısından da bu durum onlarla bireysel görüşme yapmalarına engel olmasını öğrenciyi tanımakta ve yönlendirmede zorluklara yol açtığını savunmuşlardır. Okul yönetiminin bazen rehberlik hizmetlerinin önemi hakkında yeterince bilgiye sahip olmaması ve hatta rehberlik servisini sanki ayrı bir yönetim birimi ya da kendilerinin önemini azaltan bir birim gibi görmeleri sonucunda rehberlik servislerine okulda uygun yer tahsis etmedikleri ya da yer yokluğunu bahane ederek rehberlik servisine ayrılan mekanda aynı zamanda yönetsel faaliyetlerini sürdürmeleri rehberlik servisinin çalışmalarını sekteye uğratmaktadır. Bazı yöneticiler ise rehber öğretmenlere rehberlik açısından etik olmayan görevler vererek (örneğin başka birinin dersine girmek, disiplin kurullarında çalıştırmak vb.) rehberlik çalışmalarına zarar verebilmektedir. Halbuki yönetsel faaliyet alanı ile rehberlik çalışmaları birbirinden farklı çalışma alanları olmakla birlikte birbirini destekleyen ve tamamlayan çalışma alanlarıdır. Gerek yönetici ve öğretmenlerin, gerekse rehber öğretmenlerin üzerinde uzlaştıkları önemli sorunlardan birisi de rehber öğretmene düşen öğrenci sayısının fazla olmasıdır. İlgili yönetmeliğe göre rehber öğretmene düşen öğrenci sayısı yaklaşık 250 iken araştırmanın yapıldığı okullarda400 ile 600arasında değişmektedir. Hatta araştırmaya katılan bir ilkokulda yalnızca bir rehber öğretmen görev yaparken, okulda 1200 öğrencinin bulunduğu görülmüştür; bir de bununla birlikte rehber öğretmenlerin iş yükünün fazlalığı ile öğrencilere yeterince zaman ayırmalarının olanaksızlaştığı düşünülmektedir. Araştırmanın bu sonucu, çeşitli araştırmalar tarafından desteklenmektedir (Bakioğlu ve Gayık Asyalı, 2005; Can, 2010;Karataş, Şahin ve Baltacı, 2013). Oysa gerek Milli Eğitim Temel Kanunu, gerekse rehberlik ve psikolojik danışmanın öngördüğü eğitsel rehberlik, bireysel rehberlik ve mesleki rehberlik faaliyetlerinin başarısı ancak bu alanda yetişmiş yeterli rehber öğretmenin rehberlik servislerinde görevlendirilmesi ve okul paydaşlarınca desteklenmesi ile mümkündür. Rehber öğretmenlerin, RPD

servislerine ilişkin sorunlarına ait alan yazın incelendiğinde yine benzer bulgulara ulaşıldığı görülmüştür (Bakioğlu ve Gayık Asyalı, 2005; Can, 2010; Karaküçük, 2010). Karaküçük (2010), okul yönetiminin rehberlik hizmetlerine ilgisiz kalmasını, gerekli desteği vermemesini, okul müdürlerinin rehber öğretmen görev ve sorumluluklarını bilmediklerini, rehberlik servisinin önemini henüz kavrayamadıklarını, okul müdürlerinin rehber öğretmenden psikolojik danışma ve rehberlik alanı dışında kalan iş ve işlemlerin yapılmasını talep ettiklerini, okul müdürlerinin rehberlik servisini öğrencilerin sadece disiplin sorunlarının çözüldüğü bir yer olarak gördüğünü, sınıf rehber öğretmenlerinin ve diğer branş öğretmenlerinin rehberlik faaliyetlerine inanmadığını, gerekli desteği vermediğini, rehberlik dersi uygulamalarını tam olarak gerçekleştirmek istemediğini, öğretmenlerin rehberlik faaliyetleri konusunda bilgili olmadığını, rehberlik anlayışının henüz yerleşmemiş olduğunu ve rehberlik çalışmalarının sadece problemlili öğrencilere yönelik olduğunu düşündüklerini belirtmiştir.

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık servislerinin daha etkili ve verimli çalışması için öncelikle mevcut rehber öğretmen sayısının artırılması ve rehber öğretmen başına düşen öğrenci sayısının düşürülmesi; böylece rehber öğretmenin iş yükü azaltılmalıdır. Okullarda rehberlik servisleri için uygun mekanlar oluşturulmalı ve bu mekanların donanımları sağlanmalıdır. Okul yöneticileri ve öğretmenlerin rehberlik hizmetlerinin yararı hakkında bilinçlendirilmeli ve okul paydaşları arasında rehberlik çalışmalarının yürütülmesinde işbirliği yapmaları özendirilmelidir.

Kaynakça

- Akan, D., Çelik, Z& Diş, O. (2014). İlköğretimde yöneltme yönergesi uygulamalarının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *EKEV Akademi Dergisi*, 58(58), 59-72.
- Akgün, E. (2010). Okul öncesi öğretmenlerinin bakış açısıyla anasınıflarındaki rehberlik hizmetlerinin değerlendirilmesi. *İlköğretim Online*, 2, 474-483.
- Bakioğlu, A. ve Gayık Asyalı, S. (2005). Rehber öğretmenlerin buldukları kariyer evrelerine göre okul yönetimini algılayışlarının niteliksel olarak incelenmesi. *Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 21, 89- 110.
- Balcı, A. (2013). Sosyal Bilimlerde Araştırma: Yöntem, Teknik ve İlkeler, Pegem A. Ankara
- Başaran, M. (2008). İlköğretim Okullarındaki Yönetici ve Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Psikolojik Danışma ve Rehberlik Faaliyetlerinden Beklentileri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Baymur, F. (1980) Türkiye’de rehberlik çalışmalarının başlangıç gelişimi ve sorunları, *Eğitimde Rehberlik Araştırmaları*, pp. 5-10.
- Bengtsson, M. (2016). How to plan and perform a qualitative study using content analysis. *NursingPlus Open*, 2, 8-14.
- Camadan, F. Sezgin, F. (2012) İlköğretim Okulu Müdürlerinin Okul Rehberlik Hizmetlerine İlişkin Görüşleri, *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4 (38), 199-211
- Can, E. (2010). İlköğretim okullarında görevli rehber öğretmenlerin karşılaştıkları sorunların incelenmesi. 9. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu (20-22 Mayıs 2010), Elazığ, 911-917.
- Çetinkaya, B. (2009). Rehberlikte temel kavramlar. Betül Aydın (Ed.). *Rehberlik içinde*, 1-37. Ankara: Pegem Akademi.
- Çivilidağ, A. (2013). Gelişim Süreci Odağında Ergenlik Psikolojisi, Ankara: Nobel Yayınları.
- Çivilidağ, A., Günbayı, İ., ve Yörük, T. (2015). Mesleki rehberlik çalışmalarına ilişkin nitel bir analiz: Antalya örneği. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(38), 573-594. <https://doi.org/10.17719/jisr.20153813667>
- Demir, M. (2010). Sınıf rehber öğretmenlerinin rehberlik anlayışları ve rehberliğe yönelik tutumları. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Deniz, Z. (1993). Liselerdeki yönetici, sınıf öğretmeni ve ders öğretmenlerinin psikolojik danışma ve rehberlik

- hizmetlerine ilişkin beklentilerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Doğan, S. (1991). Başlangıcından bugüne Türk resmi dokümanlarında rehberlik kavramı ve anlayışı: Bir inceleme. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 1(1), 29-44.
- Doğan, S. (1995). Akılcı-Duygusal Terapi:Kuramsal Bir İnceleme . *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2 (6) , 29-36.
- Erdur-Baker, Ö. ve Çetinkaya, E. (2007). Etik: davranışta kırılma noktası. R. Özyürek, F. Korkut Owen ve D. Owen (Editörler), *Gelişen psikolojik danışma ve rehberlik, meslekleşme sürecinde ilerlemeler içinde*, Cilt 1, s. 163-182. Ankara: Nobel Yayın.
- Erkan, S. (2001). Okul Psikolojik Danışma ve Rehberlik Programlarının Hazırlanması. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara
- Erözkan, A. (1997). İlköğretim okullarında görevli yöneticiler ile öğretmenlerin PDR hizmetlerine ilişkin değerlendirmelerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Gibson, R. L., & Mitchell, M. H. (1990). *Introduction to counseling and guidance*. (3rd ed). New York: Macmillan.
- Girgin, G. (2004). "Çağdaş Eğitim Sisteminde Öğrenci Kişilik Hizmetleri ve Rehberlik" Psikolojik Danışma ve Rehberlik. (Ed. Alim KAYA).. Ankara: Anı yayıncılık.
- Güler, M. (2007). İlköğretimde yöneltme yönergesi uygulamalarının rehber öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi, Yüksek lisans tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gündüz, B. (2008). Öğrenci kişilik hizmetleri ve rehberlik. Engin Deniz ve Atılğan Erözkan (Ed.). *Psikolojik danışma ve rehberlik içinde*, s. 3-33. Ankara: Maya Akademi.
- Güven, M. (2009). Milli Eğitim Bakanlığı müfettişlerinin okul rehberlik hizmetleri ve denetimiyle ilgili görüşleri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(9), 171- 179.
- Güvenç, M. (2001). Okullardaki rehberlik faaliyetlerinin yürütülmesinden karşılaşılan güçlükler. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Karaküçük, S. (2010). Okul rehberlik servislerinin fiziksel/mekânsal koşullarının incelenmesi (rehber öğretmenlerin mekânsal algıları bağlamında). *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 28(1), 421-440.
- Karataş, Z. & Şahin Baltacı, H. (2013). Ortaöğretim kurumlarında yürütülen psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine yönelik okul müdürü, sınıf rehber öğretmeni, öğrenci ve okul rehber öğretmenin (psikolojik danışman) görüşlerinin incelenmesi, *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14 (2), 427-460.
- Karip, E. Köksal, K., (1999). Okul yöneticilerinin yetiştirilmesi. *Eğitim yönetimi*. Ankara: Pegema Yayıncılık, 18, 193-207.
- Kepçeoğlu, M. (1993). Psikolojik danışma ve rehberlik. Ankara: Kadioğlu Matbaası.
- Kuzgun, Y (1991). Rehberlik ve Psikolojik Danışma Geliştirilmiş II. baskı: Ankara, ÖSYM Yayınları.
- Kuzgun, Y (2000). Meslek Danışmanlığı Kuramlar ve Uygulamalar. Ankara, Nobel Yayın Dağıtım.
- Kuzgun, Y. (2009). Rehberlik ve psikolojik danışma (10. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Landis, J. R. & Koch, G.G. (1977). The Measurement Of Observer Agreement For Categorical Data, *Biometrics*, 33, 159-174.
- Malterud, K. (2001). Qualitative research: Standards, challenges, and guidelines. *The Lancet*, 358(9280), 483-488.
- MEB (1973). Milli Eğitim Temel Kanunu, "1739 Sayılı Kanun", Resmi Gazete, 14574, 24 Haziran, 1973.
- MEB. (2003a). İlköğretimde yöneltme yönergesi. *Tebliğler Dergisi*, 2552
- MEB. (2003b). Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri yönetmeliği. *Tebliğler Dergisi*
- MEB. (2020). Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği. Resmi Gazete (Sayı: 31213). Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/>

- Meşeci, F., Özcan, N., Bozdemir, P. & vd. (2007). Öğretmen ve müdürlerin okul psikolojik danışma ve rehberlik servisine yönelik algıları. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 157-171.
- Miles, M. B. and Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. New York: Sage Publications, Inc.
- Onur, M. (1997). Giresun ili merkez liselerindeki yönetici, öğretmen ve öğrencilerin rehberlik anlayışlarının incelenmesi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Owen, K. F., Owen, W.D ve Ballestero, V. (2009). *Counselors and administrators: the Collaborative Alliance in three Countries*. *Eurasian Journal of Educational Research*, 36, 23-38.
- Özabacı, N., Sakarya, N. ve Doğan, M. (2008). Okul müdürlerinin okuldaki psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(19), 8-22.
- Özdemir, E. (1991). Bazı Değişkenlerin Liselerdeki Öğrenci, Öğretmen, Danışman ve Yöneticilerin Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinden Beklentilerinin Etkisi, *Yayımlanmamış Doktora Tezi*. Hacettepe Üniversitesi, Ankara
- Özgüven, İ. E. (2007). *Psikolojik danışma ve rehberlik*. Ankara: PDREM Yayınları
- Özoğlu, S., Ç. (1982): "Eğitimde Rehberlik Ve Psikolojik Danışma", Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Yayınları, İzmir
- Seidman, I. (2006). *Interviewing as qualitative research: A guide for researchers in education and the social sciences*. Teachers college press
- Silverman, D. (2016). *Qualitative research*. Sage.
- Şahin, H. (2010). *Kişisel Rehberlik ve Psikolojik Danışma*, A. Kaya (Ed.). *Psikolojik Danışma ve Rehberlik* (ss. 157-196). Anı Yayıncılık, Ankara.
- Tan, H. (1986). *Psikolojik danışma ve rehberlik [Psychological counselling and guidance]*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Taşkaya, S. M. ve Kurt, Y. (2010). İlköğretim okullarında psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşleri. *International Conference on New Trends in Education and Their Implications*. 909-915.
- Teker, H. (2003). Okul idarecileri ve öğretmenlerinin okul rehberlik servisinin görevleri konusundaki bilinçlilik düzeylerinin belirlenmesi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- Turan, Ü. & Kayıkçı, K. (2019). Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Meslek Seçiminde Okul Rehberlik Hizmetlerinin Rolü, *e-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 10 (1), 14-33
- Tuzgöl-Dost, M. ve Keklik, İ. (2012). Alanda çalışanların gözünden psikolojik danışma ve rehberlik alanının sorunları. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 389-407.
- Ültanır, E. (2003). *İlköğretim birinci kademe rehberlik ve danışma*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Ünal, E. (2004). İlköğretim okullarında profesyonel olmayan rehberlik çalışmaları ve eksikliği hissedilen hizmetler. XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı bildiri özetleri, 6-9 Temmuz, İnönü Üniversitesi, Malatya. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Yerin Güneri, O., Büyükgöze Kavas, A. ve Koydemir, S. (2007). Okul psikolojik danışmanlarının profesyonel gelişimi: Acemilikten olgunlaşmaya giden zorlu yol. R. Özyürek, F. Korkut Owen ve D. W. Owen (Editörler), *Gelişen psikolojik danışma ve rehberlik, meslekleşme sürecinde ilerlemeler*, s.139-160. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (9.Baskı). Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yeşilyaprak, B. (2013). *21. Yüzyılda eğitimde rehberlik hizmetleri gelişimsel yaklaşım*. 21. Baskı. Ankara: Nobel Yayıncılık
- Zalaquett, C. P. (2005). Principals' perceptions of elementary school counselors' role and functions. *Professional School Counseling*, 8(5), 451-457.